

Inspeksjonsrapport fra særskilt oppfølging

Inspeksjonsrapport nummer: 2012.004.I.FMOS

Dato for inspeksjonen: 04.12.12

Informasjon om kontrollert virksomhet

Navn: Sarpsborg kommune	Virksomhetens org.nr.: 938801363
Adresse: Postboks 237, 1702 Sarpsborg	Virksomhetens telefon/epost: 69 10 80 00
Kommune/kommunenr.:	Bransjenr. (NACE-kode):
Anleggsaktivitet: Avløpshåndtering	Anleggsnummer: 0105.0070.01

Tilstede under inspeksjonen

Fra virksomheten: Freddy Granstrøm, teamleder Marianne Knudsen, teamleder Øivind Andersen, rådgiver Tore Nilsen, enhetsleder Lasse Holmen, kommunalsjef Torbjørn Henriksen, driftsingeniør Svein A. K. Olsen, ingeniør VA	Fra Fylkesmannen: Bjørn Ketil Gudevold Henning Gøhtesen
--	---

Rapportens innhold

Denne rapporten omhandler oppfølging av tidligere revisjonsrapport datert 04.11.11 fra tilsyn ved Alvim avløpsanlegg hvor det ble observert flere alvorlige avvik. Fylkesmannen har av denne grunn foretatt en særskilt oppfølging for å få kartlagt hvilke tiltak Sarpsborg kommune har iverksatt for å lukke de påpekte avvikene.

Følgende hovedtema ble kontrollert:

- Oppfølging av tidligere kontroll

Rapportens status

Denne rapporten har status som foreløpig. Dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil i rapporten innen 2 uker etter at rapporten er mottatt, er rapporten å anse som endelig.

Resultater fra inspeksjonen

Med bakgrunn i fremlagt internkontrolldokumentasjon og de opplysninger som ble gitt ved tilsynet, så er det fortsatt flere avvik som ikke er lukket på en tilfredsstillende måte. Dette gjelder følgende avvik:

- Bedriftens internkontroll for HMS knyttet til ytre miljø er mangelfull
- Mangelfull måloppnåelse av hovedplan for avløp og vannmiljø
- Kommunen har ikke etablert et energistyringssystem for avløpsanlegget
- Virksomheten kan ikke dokumentere at det er etablert overvåking av lokale effekter av utslippene i tilknytning til overløp

Varsel om tvangsmulkt

Fylkesmannen ser alvorlig på at Sarpsborg kommune ikke har etterkommet og lukket de påpekte avvikene ved revisjonen i 2011.

Med bakgrunn i dette varsler vi nå i henhold til forvaltningsloven § 16 at det vil bli innkrevd tvangsmulkt på kr. 1.000.000,-, dersom vi ikke har mottatt en redegjørelse og bekreftelse på at avvikene er rettet innen 01.01.14. Hjemmelen for bruk av tvangsmulkt er forurensningsloven § 73. Ved fastsettelse av tvangsmulktens beløp er det lagt vekt på mangelfull internkontrollstyring og uteblivelse av nødvendig fornyelse av ledningsnett gjennom flere år.

Kommunen må sende Fylkesmannen en rapport innen 01.07.13 med redegjørelse av status for fremdriften av arbeidet.

Sarpsborg kommune kan kommentere dette varselet innen to uker etter at brevet er mottatt. Dersom kommunen ønsker nærmere dialog med Fylkesmannen om forhold vedrørende varselet, ber vi om at dette fremgår av kommunens kommentarer.

Orientering om kontrollgebyr

Virksomheten skal betale gebyr for kontrollen, jf. krav i forskrift av 1. juni 2004 nr 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) § 39-6.

Ved kontroll i virksomheter med tillatelse skal det betales gebyr etter faste satser basert på virksomhetens risikoklasse. Risikoklasse er fastsatt i tillatelsen. Alvim avløpsanlegg er plassert i risikoklasse 2:

Risikoklasse 1	kr 20 000
Risikoklasse 2	kr 15 000
Risikoklasse 3	kr 11 600
Risikoklasse 4	kr 4 500

Dette innebærer at virksomheten skal betale kr 15.000,- i gebyr for den gjennomførte kontrollen.

Faktura med innbetalingsblankett ettersendes fra Klima- og forurensningsdirektoratet.

Dokumentunderlag

- revisjonsrapport av 04.11.11
- Virksomhetens internkontrolldokumentasjon

Informasjon om regelverket finner du på www.klif.no og www.regelhjelp.no.

Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten jf. offentlighetsloven.

Moss 22. januar 2013

Dette dokumentet er elektronisk godkjent av

Bjørn Ketil Gudevold e.f.
senioringeniør

Henning Gøhtesen
senioringeniør

Definisjoner

Avvik:

Overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen, for eksempel overtredelse av krav i forurensningsloven, produktkontrollloven og forskrifter hjemlet i disse lovene eller krav og vilkår fastsatt i dispensasjoner.

Anmerkning:

Forhold som miljøvernmyndighetene mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø og som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Sarpsborg kommune sin oppfølging av påpekte avvik ved forrige tilsyn:

Avvik 1

Bedriftens internkontroll for HMS knyttet til ytre miljø er mangelfull

Kommentar:

Med bakgrunn i fremlagt dokumentasjon samt de opplysninger som ble gitt ved tilsynet, så anser vi at kommunen fortsatt har en mangelfull målstyring i sitt IK-arbeid. Det bør finnes flere konkrete miljømål i plandokumenter som er målbare og mulige å evaluere underveis. Som eksempel kan vi vise til at flere av de gjennomførte prosjektene ikke fremkommer i noen IK-dokumentasjon, verken i gjeldene Hovedplan for VA eller virksomhetsplan for 2012.

Når det gjelder de øvrige punktene som ble påpekt i avviket som omhandler kommunens internkontrollsystem, så anser vi at disse er etterkommet på en tilfredsstillende måte.

Avvik 2

Mangelfull måloppnåelse av hovedplan for avløp og vannmiljø

Kommentar:

Kommunen opplyser i sine tilbakemeldinger av henholdsvis 10.02.12 og 30.03.12 at det pågår et arbeid med å etablere en ny kommunedelplan for vei, vann og avløp (VVA-plan), og at selve tiltaksdelen i denne planen vil være ferdig i løpet av sommeren 2012. Det sies også at eksisterende hovedplan vil revideres/konkretiseres med nye separerende tiltak samt avkloakking spredt bebyggelse fram til 2014, og at dette skal opp til politisk behandling før sommeren 2012. I dokumentasjon tilsendt oss noen dager etter tilsynet, 07.12.12, sies det at den nye VVA-planen skal ferdigstilles samtidig med resultatet av pågående arealplanlegging som skal presenteres i ny utgave av Kommuneplanens arealdel i 2014. Den kortsiktige delen av planene, Handlingsprogrammet, skal presenteres sommeren 2013 og gi forslag om fysiske tiltak som skal gjennomføres i de nærmeste 4 år. Det sies videre at siktemålet for avløpssektoren bl.a. vil være å oppfylle målene i gjeldene Hovedplan Avløp og Vannmiljø 2006-2016.

Det viser seg at kommunen har holdt cirka samme investeringstakt på fornying av eksisterende ledningsnett for 2012 som de har gjort de senere åra, dvs. rundt 2 km. Kommunen viser til at det har vært gjort en rekke andre tiltak, deriblant har man lagt ned to renseanlegg, og dette avløpet er nå overført til Alvim renseanlegg. Fylkesmannen vil understreke at dette, sammen med prosjekter knyttet til nyanlegg til spredt bebyggelse, ikke kan godtgjøre eller veie opp for manglende sanering av et eksisterende ledningsnett som har stort behov for rehabilitering. Gjeldene utslippstillatelse bygger på kommunens egen Hovedplan som synliggjør et betydelig vedlikeholdsetterslep i avløpsnettet. Det dårlige ledningsnettet fører til at rundt 20 % av forurensningsstoffene i kloakken ikke når frem til renseanlegget. Forurensningene fra avløpsnettet er altså i størrelsesorden like stort og delvis større enn restutslippet fra renseanlegget. Kommunen har derfor i gjeldene hovedplan lagt

opp til omfattende rehabilitering og fornying av avløpsnett. Planen innebærer at en strekning på 7-8 km avløpsnett skal saneres årlig, noe Sarpsborg kommune er langt unna å klare. Vi understreker også at utslippstillatelsens utsatte frist for sekundærrensning til 2021, er gitt med bakgrunn i at kommunens handlingsplan på ledningsnett. Videre vil vi også henvise til forurensningsforskriftens krav til selve avløpsnett, jf. § 14-5. Her fremgår det at avløpsnett skal dimensjoneres, bygges, drives og vedlikeholdes med utgangspunkt i den beste tilgjengelige teknologi og fagkunnskap. Dette skal gjøres uavhengig av kommunens investeringer på nyanlegg.

Fylkesmannen mener at de ressurser som er avsatt til fremtidige investeringer på avløpsnett frem til 2016 er for små til å imøtekomme tidligere dokumenterte behov. Vi kan ikke se at kommunen har dokumentert en faglig vurdering for endring av strategi basert på ny kunnskap om anleggets tilstand. Fremtidige klimaendringer med mer nedbør skulle tvert imot tilsi en ytterligere økt fornyingstakt.

Med bakgrunn i ovennevnte gjennomgang, så mener Fylkesmannen at Sarpsborg kommune har gjort for få tiltak det siste året for å lukke det påpekte avviket. Når det gjelder ledningsbrudd i avløpsnett som krysser Glomma, så vil vi komme tilbake til dette i eget skriv med pålegg eller endring av utslippstillatelsen.

Avvik 3

Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer

Kommentar:

Kommunen opplyser at man er i gang med en ROS analyse for hele kommunen med hensyn til klimaendringer. Fylkesmannen viser også til tidligere tilbakemeldinger, og anser avviket som lukket. Fylkesmannen vil følge dette arbeidet videre, og henviser til kommunens fremlagte strategi.

Avvik 4

Rensekravet for utslipp av total fosfor overskrides i 2010

Kommentar:

Med bakgrunn i mottatt tilbakemelding fra kommunen ansees avviket som lukket.

Avvik 5

Virksomheten har ikke utarbeidet eller gjort tilgjengelig årsrapporter for driften av avløpsanlegget

Kommentar:

Avviket ansees som lukket.

Avvik 6

Kommunen har ikke etablert et energistyringssystem for avløpsanlegget

Kommentar:

Kommunen har utarbeidet en enkel prosedyrebeskrivelse for et energistyringssystem. Slik vi oppfatter tilsendt IK-dokumentasjon og det som ble presentert fra kommunens side ved tilsynet, så gjenstår en del arbeid her. Det er ikke dokumentert i tilstrekkelig grad at

kommunene har etablert og utøver et styringssystem med regelmessig vurdering av tiltak som kan iverksettes for å oppnå en mest mulig energieffektiv virksomhet. Beskrivelsen og dokumentasjonen på den faktiske utøvelsen av kommunens egen prosedyre er ikke fremlagt.

Avvik 7

Virksomheten kan ikke dokumentere at det er etablert overvåking av lokale effekter av utslippene i tilknytning til overløp

Kommentar:

I tilbakemelding til oss 10.02.12 sies det at innen utgangen av mars 2012 vil man få på plass et slikt program. Programmet var ved oppfølgende tilsyn fortsatt ikke iverksatt. Fylkesmannen avventer en ytterligere avklaring på dette punktet.